

Catalunya Artística

ANY II. — BARCELONA, 18 JULIOL 1901.

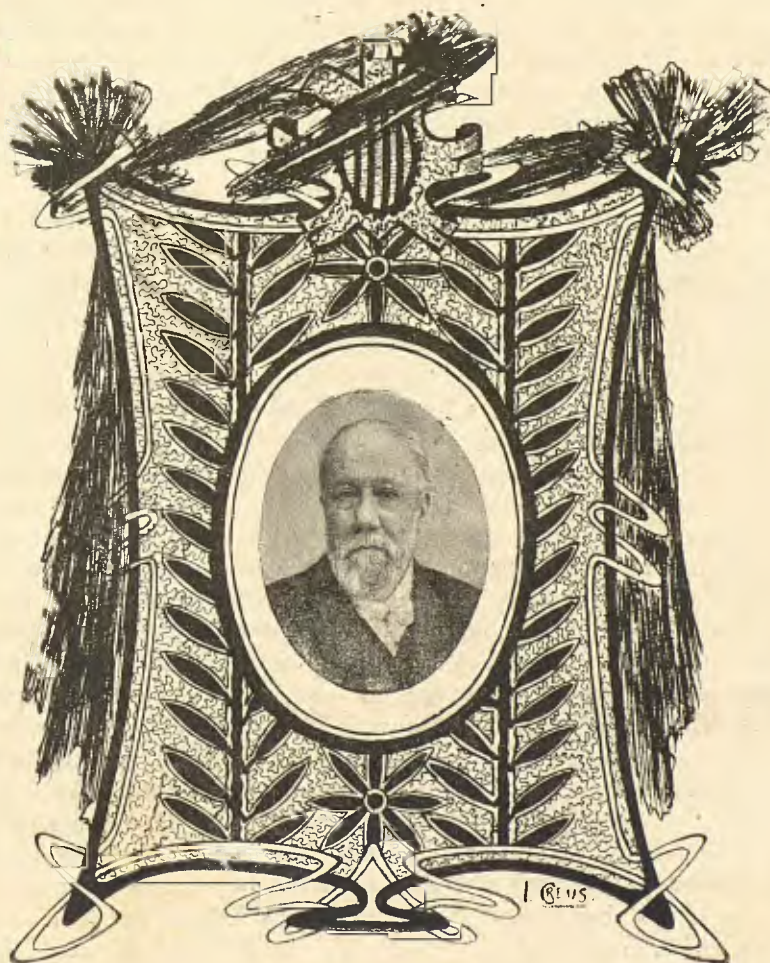
GENT NOTABLE DE CATALUNYA

7

Núm. 58.

15 céntims.

JOAN MAÑÉ Y FLAQUER

Ha mort en Mañé y Flaquer: y'ls diaris de Madrid, qu'omplenan columnas y més columnas cuan la patria *pert* un torero, no li han dedicat més que una miserable gacetilla necrològica, d'aquellas que's fan ab motllo y qu'en totas las redaccions en tenen de bonas y amanidas, perque, cuan ve el cas de ferlas servir, no més hi hagi'l treball de posarhi el nom.

Aquí, que totas las nulitats son eminencias; que cuan mort cualsevulga diputat dels que van á fer número del Congrès, tots els periódichs plo-*ran la irreparable pèrdua que ha sufrido la patria*, y posan als núvols el seu talent y'ls seus serveys, malgrat no hagi fet més en tota la seva *gloriosa* vida politica, que dir *sí ó no*, cuan arriba l'hora de votar, y si alguna vegada ha badat la boca, hagi sigut per dir bestiesas; aquí, que tan barata fan anar la gloria, al home que ha passat tota la vida treballant, qu'ha gastat el seu cervell en profit de tothóm, al catalá ilustre, al periodista venerable, ab quatre ratllas plenas de ramploneries, se'l paga.

Ara li fan purgar el crim d'haver sigut ell, un dels primers en parlar de regionalisme, d'haver estudiat aquesta tendència y d'haverla donada á conèixer desde las planas del periódich. Sort qu'en Mañé, ab el seu respecte per la cosa establerta, no havia encoratjat may cap de las campanyas fetas darrerament per els elements catalanistas, si no, contin lo qu'hauria passat. Deu me perdó si faig un mal pensament; però'm malicio, que fins haurian sigut capassos de demanar que se li negués sepultura y fossin esventadas las sevas cendras.

¿No'ls sembla, senyors *rotatius* de Madrid, qu'en Mañé's mereixia quelcóm més que la mi-grada gacetilla que l'hi han dedicat, malgrat que no fos sino per companyerisme, per respecte á la memoria del periodista qu'emplea tota la seva vida y las sevas energias á enaltir la prempsa, no abandonant el seu punt, fins á l'hora de la mort?

Y no's pensin que lo que demano, sigui un *bombo* monumental, d'aqueixos que vostés estan sempre disposats á donar, mentres que l'agraciat sigui de la seva camada ó'ls hi pagui bé. No, senyors *rotatius*: una cosa semblant, hauria sigut indigne, si no de vostés, del home modest qu'en vida fou don Joan Mañé y Flaquer. Lo que li pertocava, era que fessin un estudi de la seva personalitat, de lo que representava y del valor de l'obra que per tants anys havia fet á Barcelona.

No vull pas dir que l'haguessin d'alabar incondicionalment aquesta obra; á nosaltres, ab tot y tractarse d'un mestre, quina memoria respectém, tampoch ens en sembla d'inmillorable. Es més, sobre tot en els darrers temps, la creyém perjudicial, per haver contribuít á petrificar el cervell dels bons menestrals que llegeixen el *Brusi*, en acabat de pendre xocolata.

El criteri d'en Mañé,—que, més ben dit, era en ell una religió,—á favor del principi d'autoritat, fos quin fos y tingués rahó ó culpa, com tots els criteris tancats que's duhen á l'exageració, lo feya caure sovint en verdaderas injusticias, al defensar á tort y á dret l'organización actual de la societat, en tots els seus aspectes: y de retop contribuía á desenrotllar el *panxacontentisme* en els seus habituals suscriptors, prou inclinats, de si mateixos, á considerar aquest món, com el millor possible, una vegada tenen satisfetas totas las sevas necessitats.

Aixis es com, al comensarse á esbombar els horrors comesos en el tristement célebre procés de Montjuich, no's produhi cap moviment de protesta en las nostras classes acomodadas, com havia de succehir, si haguessin tingut ben arrelat aquell sentiment de justicia que fa sublevar las conciencias devant d'una iniquitat, sense tenir en compte per res la classe d'individuos que n'han sigut victimas. Però com á la nostra burguesia no l'hi anava res en aquells fets, ans al contrari, foren comesos en pretengut benefici seu, no va sortir del seu silenci egoista, deixant de banda la pietat y la justicia. Y'l senyor Mañé hi tenia bona part de culpa en aqueixos egoismes, puig eran fruyt de la educació qu'havia dat a n'els seus llegidors.

Darrerament s'havia acentuat molt més en el senyor Mañé la tendència á considerar com definitiu l'estat actual de la societat per aquella lley que fa qu'en la vellesa s'exagerin las cualitats, lo mateix que'ls defectes, de la joventut.

Y aquesta tendència, exageradament conservadora, també la considerem dolenta, perquè, negant la evolució progressiva de la humanitat, condició essencial de vida, voldria deturar l'ascensió cap a ideals més perfectes, per durnos a un quietisme infecond, signe de mort pe'ls pobles, lo mateix que per l'individu.

Es clar que la dita aspiració conservadora, continguda en els deguts límits, es lògica y natural dintre l'estat, y, com ho diu el seu mateix nom, un element de conservació: representa l'esperit crítich y contribueix a perfeccionar las mateixas teorías que combat, al assenyalar els seus punts defectuosos y'ls perills que representan. Frescos estariam si s'haguessin de portar a la pràctica tots els ideals nous, tan bon punt neixen; incerts y embrionaris, com surten casi sempre del cervell dels seus autors, seria element de mort lo que, anys a venir, modificat y perfeccionat en la lluyta de las ideas, pot ésser font de vida pe'ls pobles.

Totas las reformas que més bé han fet a la humanitat no han sigut l'obra d'una generació, sinó la de moltes, qu'han anat transformant y millorant la concepció primitiva, fins a tenirla prou madura, per durla a la pràctica.

Baix aquest punt de vista, deu considerarse benefactora aquesta resistència a tota modificació que molts no s'explícan, y que, en la conveniència social, es la pedra de toch que diferencia'l bon metall de la quincalla. La idea qu'es de bona lley, aguanta la lluyta y's purifica en ella fins que s'imposa: la qu'es de *similor*, ensenya la seva falsetat a las primeras embestidas y cau als llims del oblit.

L'obra d'en Mañé es d'alabar mirada en aquest sentit, y no hi há dubte qu'ha fet bé, sobre tot, cuan prejudicis d'escola no'l duyan a negar vitalitat y puresa a ideas perfectament confirmadas y majors d'edat de molt de temps.

Peró vostés, senyors *rotatius* madrilenys, ¿qu'én saben de tot aixó y qu'én se'ls hi endona? ¿En Mañé era catalá? Donchs ja está feta la seva sentència: per aquest pecat original, *nulla est redemptio*.

Per vostés, tot lo que no siga inflar *perros* ab vistas a la caixa de la empresa, no val la pena. Continuhin per aqueix camí y sobre tot no's descuydin de parlar d'aquest *odio catalán* qu'han inventat ab tant salero y que nosaltres els demostrém sempre que convé, féntlos hi carrers de ca-

sas com a Ataquines ó enviántlos hi diners com a Murcia y Andalucia; no se'n descuydin d'aixó, que'ls hi pot representar un bon grapat de peses de cinch céntims de més al cap del trimestre.

Y vagin ensibornant a n'el poble espanyol, dihent mal de Catalunya, perquè, tant com estigui enqueferat renegant de nosaltres, no s'adonarà de la manera descarada com l'explotan els polítichs que son de la conxorxa de vostés.

La cuestió es entretenir ab focs artificials a n'els babaus de per aqueixas terras, parlántlos hi del *separatismo catalán*; y ab aquesta excusa, oposarse de fort y de ferm a tot lo que demaném nosaltres y pugui fer mal a la pandilla dels que cobran el barato.

Y per ara's van sortint ab la seva. Catalunya demaná que no se l'hi arrendessin las contribucions: y com era d'esperar, ja las tenim arrendadas a n'el mateix llop-cerver que'ns ha escorxat fins ara, malgrat la paraula en contra donada per un ministre d'Hisenda que pot anar de braset ab la bona fe ab que vostés tractan de tot lo que d'aprop ó de lluny ens toca a nosaltres.

Peró ara sembla que se'ls hi ha ficat la bruixa a la llopada y tindrán un cisma. En Romero no vol que s'aprobin las actas de Barcelona: en Canalejas está fort y ferm en que s'han d'aprobar. Quin conflicte, Deu meu! Els dos adalits del espanyolisme patriotero ó del patrioterisme espanyol, tan se val, están a punt d'embestirse. ¿Qu'én surtirá?

Me sab greu de tenir qu'acabar, per exigencias de la impremta, aquesta crónica, sense poguer esperar el final de la batussa; m'agradaria tenirlos al corrent dels cataclismes que vindrán de las sevas resultas. Fa cruixir el pensarhi!

Sort que per endevant ja'ns han dit els diaris de la *vila del os* que las actas s'aprobarán, per *altas razones y miras elevadas*.

No sé quinas serán aquestas rahons y aquestas miras, perquè se las callan. Però, no'ls sembla, senyors *rotatius* madrilenys, que la VERITAT y la JUSTICIA están molt per sobre de totas las rahons y las miras, per *altas y elevadas* que siguin?

JOSEPH PIULA.

13 Juliol 1901.

La riuhada.

L'escalf del sol de Juny arriba á la montanya.
Y las neus se desglassan.

Totas aquellas alzinass mitj cobertas de neu que treyan els caps com per entre un coixi de plomas de cigne, ara van desenterrantse mostrant las socas amaradas d'aygua.

Y mils reguerons curulls, desayguan al xaragall que s'infla y baixa ab furia, arrossegant ab l'empenta de la corrent brancas, palets y rocas que s'arremolinan fent tomballons, no parant fins al torrent.

Y el torrent creix... creix y ja no pot engolir l'aygua bombollosa y rogenca que de mil xaragalls hi baixa.

Y el torrent creix y s'aixampla allí hont li permet el terror, y baixa roncant, arrastrant ab sa aixelabrada corrent, feixuchs pins y alzinass que cedeixen ab un cruixir d'arrels per faltalshi la terra que s'esllavitza xopa d'aygua.

—Avall, avall!—crida'l torrent bramant com una fera.—Avall, avall fins al riu. Aquell ray, té'l llit ben ample!

Y baixa rondinant y saltant com un foll.

El riu té'l llit molt ample... mes no pot engolir las torrentadas de montanya que baixan de tots indrets.

—¡Prou, ja n'hi ha prou!—diu el riu inflantse y rebullint d'angunia.

—Avall, avall, busquemne llits més amples—diuhen els torrents.

Y s'arremolinan, barrejant llurs ayguas, formantne un sol bras que s'aixampla sortint de mare.

—Avall, avall—cridan tots á una,—busquemne llits més amples.

Y las ayguas s'extenen per prats, per vinyars y hortas arrabassantho tot.

—Avall, avall fins al mar, que aquell té'l llit ben ample.

Y corren adeleradas com si'ls hi manqués temps, arrencant canyars; aplanant turons; desarelant vinyas y fruyterars; y segant els blats d'arrel per no deixar rostoll. Sempre cridant y bramant com un monstre destructor.

—Avall, avall—murmura sempre'l riu.

Un pont trenca la corrent de las ayguas.

Els ulls del pont no poden engolir la sobtada riuhada, y tremola... tremola de por.

—Pietat—diu el pont—no puch més.

—Avall, avall!—crida'l riu sempre sens escoltar els gemechs del pont.

Els pilans que aguantan las voltas, s'aclofan sobtadament, el pont s'esberla pe'l mitj y s'enruna ab una remor esferehidora, barrejantse fanch, terra y sorra ab l'aygua que s'enrojeix més encara.

—Avall, avall—diu el riu sens deturar-se...

Y continua sa obra destructora fins al mar.

.....

Ja no hi ha neus á montanya.

Els reguerons y xaragalls restan aixuts.

En el torrent apenas hi baixa aygua.

El riu fa sa via com avans, manso y rondinayre.

La fera ja ha pasat! deixant senyals ben fondas de sas petjadas.

Peró ja ha passat.

El sol s'en va á la posta.

El cloquer d'alguna vila fa sentir sas campanas, que ressonan com un plany dintre'l cor dels pagesos. Aquets surten de llurs masias sanglotejant y corpresos á contemplar ab els ulls vessant llágrimas, aquell bé de Deu de plantas colltorsadas sense fruyts ni fullas.

Apenas si tenen esma pera mormolar entre dents:

—Malehida riuhada!!

I. SOLER Y D.

Pahissatje holandés.

Dessota un cel humit l'inmensa plana
s'extén callant...

Tot es desert y en l'horitzó comensa
la tempestat...

Tremola l'aygua y la verdor tremola,
moren las flors;
y un cert pressentiment de desventura
s'extén per tot...

Solitaria, perduda entre l'arbreda,
vora un canal,
fumeja la cabana...
volta'l molí sos brassos de gegant...

Y entre'l silenci y calma
del vert inmens,
callada, somniosa, pensativa,
neix una vela en l'horitzó... y's pert.

EDMOND D'AMICIS.

UNA FIRA EN EL MARROCH (Cuadro de Gonsalo Bibao.)

Amichs fidels.

Aquell jorn, en el fort d'una mitjdiada estival, la claror del Sol queya de ple sobre la terra que semblava ressentirsen.

Regnava una calma ensopidora; els arbres, donavan ombres escalfehidas, las flors de marge restavan mitj closas y colltortas, sols un alé d'ayre de cuan en cuan baixava frescament, fent sentir la flayre de montanya.

Tot estava en suspensió, com si Natura reposés abandonada á un somni de joventut.

Y per la llarga carretera, s'atansava un pobre vell, brut, espellifat, carregat d'anys y de miseria, seguit d'un gosset flach, sedench d'aygua fresca.

Caminavan poch á poch, alsant la pols calenta, que silenciosament s'arrapava á llurs cossos com si's vengés de que la somoguessin en aque-llas horas de calda... de quieta dormida.

Semblavan dos sers errants, que fugissin de la mort ó be la cerquessin. ¡Qui sab d'ahont ve nian!... ¡Deu sab ahont anavan!...

A poch, arrivaren á una masia; el vellet va asseures á l'ombra d'un paller y trayentse un tros de pa, partiutlo pe'l mitj, va fer la delicia del pobre animalo que á son costat reposava.

Els masovers de la casa estavan dinant en el llindar de la porta y avisats pe'ls lladruchs d'un cadallet rodanxó y cridayre, goytaren als hostes ab una curiositat vulgar entre la gent campe-rola.

Després el vell, picat per la xardor de la mitjdiada, demaná un xich d'aygua. Una noya, vermelleta de galtas, frescament vestida, va compláurel ab una dolcesa encisadora, mentres el gos s'abeurava en un bassal proper.

Un dels pagesos, tal vegada més tafaner que'ls altres, s'encará ab el vell y li digué:—Escoltéu bon avi; ¿cóm es que donéu á la bestiola tant de aliment que be pla vos necessitáu?

L'interrogat, enrogintseli la cara y animantse-li de cop els ulls esmortuhits, exclamá:—¡Oh vosaltres, els que sou joves y forts no mancantvos el pa ni las ganas de guanyarlo, sou ditxosos, y ho son los que us voltan, perque uns y altres teniu qui vos estima, compartintvos els sofriments y las alegrías!... Mes jo soch un pobre vell sense forsas... Perdudas mas riquesas, m'abandoná ma esposa y mos fills... ¡Deu sab hont son! Y els amichs que tenia de mi s'apartaren...—

Y cayentli las llágrimas cara avall prossegui, mirantse al gos:

—Sols aquest ha sigut mon fidel company, si. Ell m'ha salvat mes d'un cop la vida; ell m'ha fet oblidar de vegadas mas desventuras... Y just es que participi de lo meu, y de que jo tingui privacions per ell!...—Y passantli la mà per la esquena calentona, afegi:—¡Oh, si!... ¡Tu que tant m'estimas, tu qu'en las fredas nits d'hivern m'escalfas ab ton alé y ton cos; tu que'm fas menys pesada la meva existencia, serás sempre mon company, y cuan vinga la mort y ens sepa-

ri, sabréu qu'haurém complert en la vida lo que manca tant entre'ls homes: la Fidelitat!...—

Y els senzills pagesos s'enterniren, y el que havia interrogat al pobre vell, li oferi un plat de vianda, donantne també al gos, que llastimosament goytava á son amo, com si compren- gués lo qu'aquest havia relatat.

XAVIER DACHS.

Amoposa

Juntém els llabis y enlayrém la copa y enterrém nostre amor d'una vegada. Ja'ns trobarém després al cementiri y allí'ns ajuntarém un'altra volta.

Allí ahont tot es fosch, ahont tot convida á reposar eternament, cuan sonin á mitja nit las batalladas tristas que mideixen el temps, dintre la fosa gosarém del amor, del amor únich qu'ha fet naixe'l destí dins nostres ánimas.

Sols un moment ab abressada forta hem juntat nostres pits, perque glatissin els cors á una mateixa bategada. Mes ¡ay! la ditxa es morta, nostra ditxa, la ditxa qu'hem cercat sempre afanyosos ha mort ab la salut qu'ns alenava: vivim sense salut, som morts que viuhem!

Y res ens pot curar. L'horrible anémia els ossos ha podrit que'ns sostenian, y avuy som sers inútils: per la terra vivim arrossegantnos sense forsas per alsar nostres ulls á la ventura....

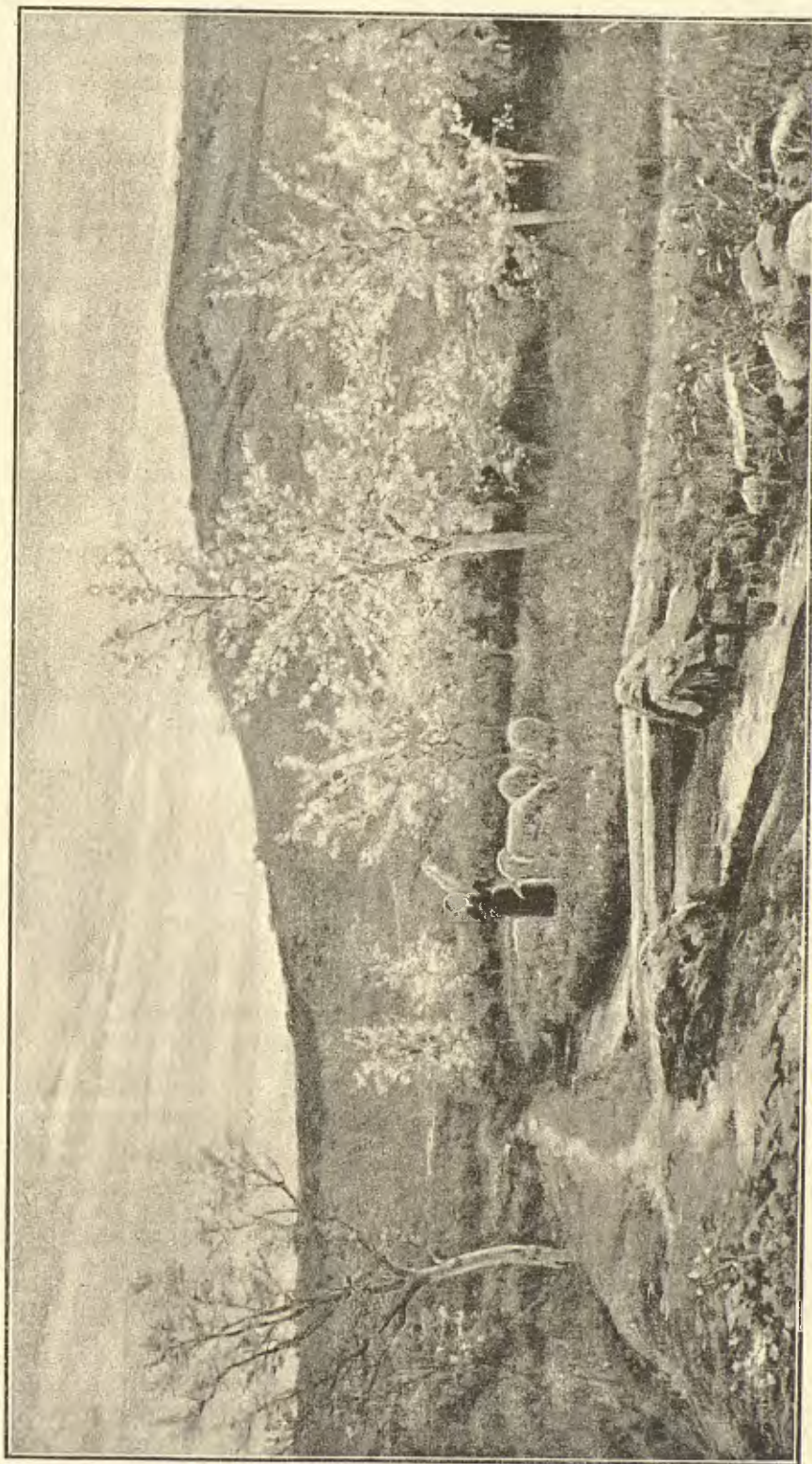
Mes no plorém, mon bé, la juvenesa encar dintre del pit niuha robusta; estém malalts, es cert, pro encar ens quedan prous forsas per gosar un'altra volta.

¿Qué'ns importa morir? Morirém joves havent gosat la vida, aquesta vida qu'es un teixit de flors per qui la gosa; de viure esclavitzats un jorn y un altre per respirar més anys res ne trauriem!

Quedi en mans de la Mort nostra existencia cuan l'última ilusió caygui marcida!...

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

ART' OLOTI

VOLTANTS D'OLOT EN PLENA PRIMAVERA (Cuadro de M. Vayreda)

Pe'l Llussanés.

Venia de Berga y á ple sol havia travessat el Llussanés; la vila de Prats va rebrem riallera; portava nord de ferhi *alto* el sol temps de des-suarme y traguejarhi. Eran deu horas y me'n convenian dugas pera arribar á la de dinar á la Torre, poblet de dugas vingudas, treballador y senzill.

L'hostal ahont vaig salvarme dels raigs del sol, es ben confortable, y'l tracte dels amos val més que tot. Vaig dinar ab la companyia d'un valent contrabandista, qui'm delitá de debó ab sa conversa falaguera y pintoresca. Fill de Gosol, poble arredossat á la serralada del Cadí, te setanta anys y'n fan 55 que porta'l paquet al coll. Es alt, magristó y de bon tracte. Té una filla ben casada a ciutat, y per més que'l reclaman ab tot l'afecte, diu que no's vol deixar engabiá, y ab las camas lleugeras y'l cor prou fort, la seva felicitat la té trescant per las comarcas selvatjes traficant el contrabando.

Ab tota recansa vaig despedirme'n y m'enca-mini á la Rectoria pera saludar al bon capellá Rector, qu'es tot un galant home, devot de las llettras catalanas, á las que hi ha aportat son tribut. A cinch horas de la tarde'n prengui comiat y acompanyat del seu Vicari, baixi á Oristá, passant l'hora de camí aclamant guatllas ab un botet escotxinador. A l'entrada del silenciós poblet trobarem á la persona amiga á qui anava á visitar. El senyor Vicari'm deixá al hostal de la plassa, á ca'l Ramonet, casa ahont rebí tots els bons cuydados. Des-suat y alleugerit de roba vaig ésser obsequiat ab una fontada, vora-vora la Gabarresa, per personas de mi ben estimadas.

Era cap al cayent del jorn y donava bó romándrer per aquellas marjadas sens pensar ab el trahut de ciutat, lliure la pensa, volant lluny, ben lluny ab tan bona companyia.

A deu horas me trobava reclós á la espayosa cambra, ben confortable del hostal y al empit del finestró rústech y curull de testos ab flayrosas plantas floridoras de Sant Joan, vaig somniar molt, vaig somniar boy despert en tant que entre la penombra de la plassa aprofitant la fresca, festejavan qui sap las parellas joves, te-nint los murs del Temple Sant com á testimonis de llurs promesas y esperansas.

La xerradissa d'aucells va despertar-me á trench d'auba y vaig fruhir las bellasas d'aquellas vessants espadadas. Tot el mati'l vaig esmarsar en visitar la població, fent llarga reposada y bona beguda á casa del agutsil de la comarca, que fou company meu una tongada llarga, plena per mi de recorts; no sabia avindrem de trovarme ab en Pere Terricabras, fet home d'ordre y cafeter d'Oristá. Parlarem bella estona mentres que la seva bona esposa'ns arreglava la minestra y al ensemps me feu disfrutar ab las gracias de sos dos filets tendres y enjogassats. Cap als vols de mitjorn, vaig encaminarme á dinar, no al hostal, puig estava convidat, passant tota

la tarde ab bona companyia, fins á sis horas que'm regalaren ab altre brena á la Font Salada, al dessota la masia oviradora del Bach. Fosquejava cuan retornarem al poble per un camí hermosissim, vorejant sempre una cinglera, guaytant las montanyas gegantinas de Ponent enro-gidas pe'l crepuscle vesperti. ¡Cóm gosava mon cor per aquellas afraus regaladas! Tantas eran las emociones que'l trasvalsavan, que'l cap me bullia y per aixó'm vingué com pa benehit lo *thé* calentó que'm posá á bon son pera esperar el trench del jorn y abandonar ab tota recansa aquell reclós de montanyas, sens visitar, com desitjava, la cova d'en Roca Guinarda.

A dos cuarts de quatre de la matinada'm trucaren pera arriscar la surtida del poble y fer via cap á Vich. L'ordinari passá endevant, y jo xano, xano vaig enfilá'l carrer de Vich acompanyat d'estimadas personas que volgueren donarme l'adeu en aquella hora poética y somniadora. A un quart y mitj lluny del poble atraparem al ordinari que no es altre que'l Coret, un home que val més or que no pesa. Tingui d'allenguyarme ab tota recansa deixant... no ho sé'l que deixava ab temensa de no véurer més.

Cuan el Coret me tingué ben assegurat al clot del bast de son lleuger matxo, donguí ferma encaixada als que deixava y sense dir gayrebé paraula, solament un crit ofegat d'*arrevéurer!* enfilarem la pujada que'ns tragué, per entre arbres ben xamosos, als plans de Sant Salvador; es un paratje poblat de pins y roures desde ahont se domina un panorama espléndit; me giri per darrera vegada; en aquell moment lo sotal de la Fontsalada engolia als que m'havian acompanyat; vaig exténdrer el mocador y sentlo voleyar en senyal de despedida, lo soptat recolze de la carena'm feu pérdrer de vista'l poble y un panorama del tot nou se presentá á mos ulls. Per un indret lo collet de Vilatortella me deixava entrevéurer com cistelló de flors primaverals, claps hermosissims y verdosos, y per l'altra la serralada del Boqués, abrupte y encinglerantshi la iglesia parroquial isolada y esperant un jorn al any son desensopiment ab la tradicional Tarumba, ahont la fadrinalla hi troba bona expansió. Als meus peus veyá tota la sotalada de las Ferreras, masia superva que va sugerirme bona pila de recorts de llurs passats propietaris, per sonas per mi ben estimadas. No vaig contemplarla com á molts altres perque'ls ulls se m'enterbolian al llegirhi'l poema trist que'm suggeriren sas parets, inmensas y respectables. L'hermitatge de Sant Genís tot rialler me tragué la tristesa, y guaytant de cúa d'ull Las Llovateras y Sant Bartomeu del Grau, ens soptá la masia de Casa Miquela arrapada á un relleix de serra al costat de la blanca carretera. Sens adonárnosen ens trobarem demunt del Pont del Llop, venintnos desitj d'aturarnos á pendre un xarrup d'aygua ben fresca y regalada á la font de Campdeguilla, però faltava poch per arribar á la Triassa de Monells, ahont el pobre vell carreter que hi fustejá ens rebé ab tot afecte do-

nantnos, pera trencar el cuch, bons cantells de llangonissa y barreja fresca que'ns posá coratje pera esperarhi la tartrana de Prats de Llussanés, que habia de durme á la ciutat de Vich.

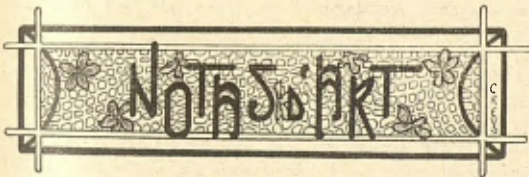
El Coret se despedi y jo'm vaig quedar fentla petar ab aquell bon home que'm va contar ab tota la confiança del món, una pila d'episodis de sa vida ben original, y quedarem d'allò més amichs. Vingué á trencar nostres colòquis el fresseig de la tartrana, que's pará al devant l'estartelat portal de la Triassa, plena de gom a gom, tenint, per *misericordiam Dei* y bona voluntat dels passatjers, d'encabirme de la manera que pogui, copsant al tou de l'esquena un sol cremant y empolsantme de valent, y encara bon goig puig me calia arribar á ciutat.

Haberho pensat prou continuava'l cami á clot de bast del matxo del Coret!

Sort que'l trajecte era curt y tot seguit m'engoli la ciutat de Vich, ahont vaig trobar bons amichs com el reputat novelista Genis y la familia da Reguer, ab quins vaig passar bella estona, fins á l'hora que'l tren m'arrocegá á la ciutat comtal, ahont so amonjogat aquestos recorts.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

Juliol de 1901.

Voldriam que resultés cert lo que's diu respecte á donarse en nostre Liceu un bon número de concerts durant la Cuaresma vinenta. Se cita'l nom de l'Albeniz com organizador. De la direcció se'n encarregarían eminentes mestres alemanys y francesos, tals com Motll, Richter, Weintgarner, Chevillard, Colonne y algún altre. La orquesta estaria confiada al mestre Crickboom, y fins se diu qu'en alguna d'aquestas festas artísticas hi pendria part el célebre pianista Paderewsky.

Dilluns vinent, dia 22, comensará á Bayreuth el ciclo wagneriá ab el que's celebra la commemoració del XXV aniversari de la creació del teatro Wagner.

Las obras del inmortal mestre se representarán en aquesta forma: *El barco fantasma*, *Parsifal*, *L'or del Rhin*, *La Walkyria*, *Sigfrid* y *L'ocás dels deus*, dividintse las audicions en dias determinats desde'l 22 d'aquest mes fins al 20 del vinent Agost.

El barco fantasma será dirigit per Motll, *El Parsifal* per Muck y *L'anell del Nibelung* per Sigfrid Wagner.

El dia 4 del vinent Agost, l'Orfeó Catalá anirá á Sitges, ahont, ab aquest motiu, se preparan grans festas.

A últims d'aquest mes se donará al treatro de Novedats, el concert que aquella institució coral prepara en obsequi als seus socis protectors. En dit teatro s'estrenarán la celebrada composició *La batalla de Merignan*, d:el mestre francés Jannequin; *La Mare de Deu*, original d'el mestre Nicolau, sobre poesia de'n Gual; una interessant composició religiosa á sis y á set veus, d'en Carlos Bordes, director de la

«Schola Cantorum» de París, que dit senyor ha dedicat al «Orfeó Catalá», y probablement alguna altra cosa.

La primera Exposició d'art organizada per l'Agrupació Regionalista de Tarrassa, celebrada darrerament en aquella industriosa ciutat, va resultar bastant notable. Sos organizados poden quedar satisfets, ja que durant la exhibició han desfilat per sas espayosas salas innumerables personalitats artísticas y un públich ben numerós y entussiasta.

Dels expositors cal fer menció especial del senyor Vancells per una bella colecció de cuadros, dels germans Viver, del senyor Pi de la Serra, de l'Alexandre de Riquer, de'n Joseph Llimona y del jove escultor tarrassench en Lluís Serra.

Rebin els organizados la enhorabona del aymants del art de la terra.

BARCELONA

TÍVOLI

Cuan la *troupe* francesa de la picaresca Lambrecht vingué á Novedats y ens doná á conéixer la opereta *L'Auberge du Tohu Bohu*, va semblarnos aquesta obra un aixerit *vaudeville*. Mes la traducció castellana *Los titiriteros*, estrenada dissapte passat en aquest teatro, pert bon tros de sa gracia *intraduhible*. L'argument, no obstant, fa esclatar en sorollosas riallas; la música, en certs passatjes, es alegroya y fresca, en altres, un xiquet cursilona y mancada d'espontaneitat, empró, per sort, hi abundan més las primeras cualitats que'ls segons defectes.

Y de la interpretació? Donchs que la companyia espanyola que la representa no té aquell *savoir faire* que exigeixen obras d'aquest género, ni la senyoreta Cancela posseheix la entramaliadura y la picardía de l'artista francesa que precisament era'l *clou* de l'obra. Las nostras companyias no poden encarnar ab tota la fidelitat deguda els tipos *boulevardiers pur sang* que fan l'écrit d'aquell género d'obras fins moltras vegadas escrites pera determinadas artistas graciosas com la Lambrecht.

De totas maneras la companyia d'aquest teatro ha tret tot el partit possible de *Los titiriteros*. No sentintla com la *troupe* francesa que'ns la feu conéixer, l'ha interpretada dintre de las sevas forsas, logrant distingirse á més de la protagonista senyoreta Cancela, la senyoreta Montesinos, la senyora Biot y els senyors Asensio, Aristi, Gamero, Angeles, Sigler, Castillo y Salvador.

MATARÓ

En el teatro Euterpe la companyia catalana del Romea, de Barcelona, continúa sa campanya posant en escena obras antigas del repertori catalá, totas ben conegudas ja del públich mataroní. Diumenge passat va estrenar la interessant producció, arreglo del malaguanyat Felu y Codina, *L'arch de Sant Martí*, que va agradar y obtingué un bon desempenyo. Fins ara no han estrenat més que un parell ó tres d'obras, essent aixis que al principi de temporada se'n anunciaren un bon número. Sembla que haviat se posará en escena el drama *Gent de ridre*.

En el Ateneu de la classe obrera, la companyia del Enrich Borrás hi representá dissapte el drama *La filla del mar*, agradant al públich. La interpretació va resultar molt usta. Y res més per avuy.—*El Corresponsal*.

FOLK-LORE CATALA

Coppandas populars

RECULLIDAS EN DIVERSAS ENCONTRADAS DE CATALUNYA.

B

(Continuació.)

111

Benehit siga'l sol,
benehit siga'l dia,
benehit siga'l Senyor
que'ns el envia.

(Collbató.)

112

Bon amor, no creguéu novas,
cada dia os en darán,
tenime l'amor segura,
malas llenguas callarán.

(Hostalets de Pierola.)

113

Ballarém el xotis, Pepa,
ballarém el rigodons,
ballarém, ballarém l'americana
qu'es el ball de fer petons.

(Ripoll.)

114

Bon Jesús cuan vareu náixer
portavau corona d'or,
y ara la portéu d'espinas
per nosaltres pecadors.

(La Gleva.)

115

Bolangerera trapassera
s'ha mirat á un mirall:
ha vist que no era guapa,
s'ha tirat escala avall.

(Talarñ.)

116

Ball rodó, Catarineta,
ball rodó, Catarinó,
s'ha menjat la carn de l'olla
y los ous del ponedó.

(Talarñ.)

117

Bon amor, no tiréu aygua
que no diguéu: ¡aygua va!
si'l vostre galan passava
el podriau refrescar.

(Pierola.)

GENERAL GINESTÀ PUNSET.

(Seguirán.)

En la societat «La Galante» va celebrarsi el benefici dels senyors Vigo y Queralt, posantse en escena las obras *La buena sombra* y *La Verbena de la Paloma*. La execució resultá regular, notantshi falta d'ensaigs. Comensá la vetllada ab l'obreta del senyor Graells (pare) *Celos de la Escolástica*, que promogué continuament la rialla del públich. En la interpretació hi sobressortiren la senyoreta Buixadó, y els senyors Vigo, Castañé, Queralt, Rey y algún altre que no recordém.

En el «Cassino Colón», de Sant Martí, dissapte passat se representaren las sarsuelas *El santo de la Isidra* y *La Cara de Dios* Abdías molt ajustadas per part de tots els aficionats que hi prengueren part, sobressortint las senyoras Vila y Martínez, las senyoretas Bonnin y Aparicio, y els senyors Mariages, Rius y Puig. El mestre senyor Rose lló dirigit ab acert, com aixís ho fa sempre ab totes las obras que venen representantse en aquest Cassino.

Pera'l dia 27 se preparan las sarsueletas *La Viejecita*, *La casa del oso* y *La Verbena de la Paloma*.

Dissapte passat tingué lloch en el teatro de «La Harmonía», de Sans, una represen'ació del drama *La dama de las camelias*, dirigit pe'l primer actor don Joaquim Laplana Ademés l'actor cómic senyor Moretó representá'l bonich juguet *Los Monigotes*, acompanyantlo las senyoretas Periu y Cardalda.

Diumenge á la tarde se posá en escena en la societat «La familiar Obrera», de Sans, el tan discutit drama *Electra*, representat per la companyia que dirigeix el primer actor senyor Labastida.

Varias vegadas tingué d'aixecarse'l teió pera complaure al numerós públich que omplia la sala d'espectacles. Per fi de festa se representá la bonica comedieta *Consecuencias de la Electra*. Va fer riure molt al públich que entussiasmat aplaudia.

Ens escriuhen del Arbós que la societat «Los Arbo-senchs» va donar el diumenge, dia 7, una funció extraordinaria á benefici d'un dels socis fundadors inutilisat pe'l treball.

En dita funció varen representar el drama *La Flor de la montanya* y la pessa *Cura de moro*. Els aficionats que hi prengueren part foren molt aplaudits, sobressortint els senyors Costa y Rovira, quins, junt ab els demés intérpretes, sortiren molt ayrosos de sos respectíus papers.

La secció coral fou ovacionada per haver cantat varias pessas de son extens repertori ab un acert digne de son director.

La concurrència sortí satisfeta, y també pot estarne el beneficiat per lograr un benefici que á més d'ésser una bona vetllada artística resultá profitosa.

Diumenge passat, en el «Centro Lliberal Monarquich» del districte seté (Lope de Vega), va representarhi la xistosa comedia *Lo sant Cristo gros* y la pessa castellana *Vestirse de largo*, quinas obras feren passar una vetllada divertida á la triada concurrència.

En la interpretació d'abduías comedias s'hi distingiren molt las senyoras Verdié y Antiga y els senyors Furquet, Amores, Gou, Ros y Truncal.

El diumenge 28 hi tindrà lloch una representació del melodrama *La portera de la fàbrica*. Molt manosejada es aquesta obra.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim á nostres favoreixedors, com á regalo, el *plech seté* de la hermosa novela premiada en nostre primer Certamen Literari-Musical

EL PAS DE LA MORT

ilustrada ab dibuixos d'en Ricard Opisso, y el *quint plech de vuyt planas* del drama de gran éssit

RIU AVALL

original d'en Rovira y Serra, estrenat en el Teatro de Novedats la vetlla del 20 d'Abril del present any.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera'l Monument á FREDERICH SOLER, cuals donatius no podran excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Total, 31'20 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

Hem tingut el gust d'abassar á nostre distingit col·laborador y bon amic del Roselló en Jules Delpont, qui de retorn d'un viatge á Palma de Mallorca, ha vingut á veure'ns en nostra Redacció, proporcionantnos un plaier inmens.

Ha mort sobtadament á Bruselas el mestre don Joseph Mertens, que haviam tingut al Gran Teatre del Liceu de director.

El mestre Mertens, que tenia aquí moltes simpatias per la bondat de son carácter, havia treballat tota sa vida per enlajar l'art nacional flamench, escrivint algunas obras musicals no mancadadas d'inspiració que havian sigut aplaudidas als Pahissos Baixos y Alemania.

Lo millor que ha compost es *Liederick de Rentmeester De Zwarte Kapitein*, en quinas oblas hi posá en Mertens tota la seva ánima.

E. P. D.

S'ha publicat la Cansó VII del «Cansoner popular», que ab tanta acceptació ve editantse en aquesta ciutat. Aquesta darrera se titula *L'aucellet*, y com totes, se ven al preu de 10 céntims. Dipòsit: Rambla de Sant Joseph, 11.

En els exámens celebrats darrerament en el Conservatori del Liceu d'aquesta ciutat, la senyoreta donya Agna Aymat y Martínez, de Tarragona, ha obtingut un primer premi en el tercer curs de solfeig; según premi en cuart curs de piano, y en el quint, tercer premi; según premi en curs de Teoria y en según curs un primer premi

Els repetits triomfs de la senyoreta Aymat, deixeble del mestre tarragoní don Antoni Gabriel, deuen ferli esperar un bon acabament en sa carrera artística.

¿Qué no n'están enterats? Oh, es cuestió d'engrapar las cordas de todas las campanas y llensarlas al vol.

El *clown* Frégoli ha tingut la inmensa fortuna d'esser rebut al Palau de Madrid y celebrar un *tête a tête* ab las altas instituciones. Després hi va dir ar y finalment se'n endugué un regalo de brillants.

També ha visitat el Palau un altre *titiritero*: ¡Don Tancredol, l'estatua del Comendador.

Está vist que'l Pa'au está obert á todas las eminencias.

¿Qué fa parat en *Girona pobre* de la Rambla?

¡Llenya á'n aqueixos industrials que's posan fets una furia cuan l'Autoritat tracta d'inspeccionarhi las mercaderias que venen al públich!

¡Llenya contra ellsi Aquell qu'está net de culpa no li dolen prendas; cuan no volen ésser objecte d'inspeccions es que tenen la conciencia bruta.

¡Llenya, donchr, llenyal Y si convé més que llenya... ¡A presiril!

Els centralistas absorbents de Madrid no veuen més que la cuestió del catalanisme. No s'adonan de las germanioias demostracions de simpatia entre'ls gallegos de Vigo y els portugueses que alla han anat en representació de todas las classes socials de la vehina Lusitania.

L'entusiasme dels gallegos pe'ls portugueses, si's mirabé, senyors de Madrid, té encara molta més trascendencia, ó pot tenirla, que'l cant de *Els Segadors* d'aquí...

Apa, que ja tenen de que tractar en las Corts, *Quijotes* del Congrés. Pensin que'l separatisme potser encara's fomenta menos á Catalunya que en el *terruño* de Galicia.

Al fí y al cap aquí no venen comissions d'extrangers á conquistar la nostra voluntat.

Hem rebut el cartell-convocatoria del dotzé Certamen literari d'Olot que se celebrarà en aquella hermosa vila ampurdanesa durant las festas de la Verge del Tura.

El mentat Cartell conté, entre ordinariis y extraordinariis, 14 premis, oferts á bon número de temas.

Senítm no poguerlo publicar per falta d'espay, empró el tenim en lloch ben visible de nostra Redacció á disposició de cuants vulguin enterarse'n.

Nostre estimat company *Lo campanar de Lleyda* dedica el número de la present setmana a commemorar el sisè aniversari de la mort de Frederich Soler.

El número es ben vistós y forsa interessant.

A tots els que presentin en l'Administració de CATALUNYA ARTISTICA els folletins en bon estat de la joguina *Cartas que no lligan*, se'ls entregará un exemplar encuadernat mitjansant l'import de 10 céntims de pesseta.

CATALUNYA ARTISTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

AVIS IMPORTANT

Aviat CATALUNYA ARTISTICA comensará la publicació, en forma de folletí encuadernable, del grandióss poema de *Mossén Jacinto Verdaguer*

CANIGÓ

quina primera edició catalana está agotada.

ENTRETENIMENTS

Els crims del dia

á la ordre del dia.

XARADA

Ahir vespre, ab un camalich un jove's va barallar y un tanto aquell va *tres-cuarta* que va deixar-lo aplastat.

Després lo va fer *hu* micas, el va ficar dintre un sach y se'n va anar á enterrarlo aprop de ca'l «Frare blanch».

Una dona peixatera va ferir al seu marit y ab una gran ganiveta després *cuart* va tallá'ls dits.

Els seus fills van atrapar-la mentres el feya sofrir y llavors, ella, rabiosa va matá *hu* tots els seus fills.

Perque no li va *hu-dos-lersa* á una noya, cert minyó li va disparar tres tiros al cap, ab un *remington*.

Al anar á detenirlo va disparar altre cop deixant extesos á terra a un home y tres polissons

El majordóm de una fábrica per no *total* el treball va despatxar á un pobre home que tenia un *dos* al nas.

Al vespre aquest va venjarse y de un gran punyal armat tan sols sencer va deixarli... ¡el mocador de mocar!

Diuhem que un tranvia eléctric ahir va fé un punt dels seus; va aixafar quatre criaturas, tres donas y un sabater.

Com gran velocitat duya cap *hu* mar va anar tot dret donant un disgust als peixos que no'l pahirán may més.

J. STARAMSA.

* * *

Solució al del número passat.

Xarada: *Re-ve-la-dó*.

Correspondencia literaria.

S'accepta tot ó part de lo que han remés els senyors:

Pau de Rahona (Sabadell), *F. Santigosa Martí*, *Narcís Giti Gay*, *M. Garcia Filbe*, *Juli Llistar*, *Teodor Banús* (Calella), *Vicens Caldés*.

No's publicarà per un motiu ó altre lo dels senyors:

Andreu Massot, *Remigi Juncá*, *F. Jové Calvó*, *Lo gayter del Ripoll* (Sabadell), *R. Ll.* (Sabadell), *Olaguer*, *Masip*, *Guillém de Moilerusa*, *C. G. Redembach*, *Un montanyench*, *Jordi Pinar*, *Francesch Escolá*, *Joan S mpau*, *Minel Balleu*, *Platon Peig*, *J. Enilom*, *R. Jaume Calvet*, *Pepet de la Torre*.

El Secretari de Redacció,

PERE D'ARBUÉS.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia, 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal*. — (*Hi ha bussó á la porta*.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítics regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims